

Лексико-семантичне поле слова «emotion» у сучасній англійській мові

О. Є. Бялик

Кафедра Англійської мови №2 Національного Університету «Одеська Морська Академія», м. Одеса, Україна
Corresponding author. E-mail: elenaonma@gmail.com

Paper received 26.06.17; Accepted for publication 05.07.17.

Анотація. Статтю присвячено аналізу лексико-семантичного поля слова «emotion» у сучасній англійській мові. Матеріалом дослідження слугували слова, що виражають емоції, відібрані методом суцільної вибірки із словника сучасної англійської мови Longman Dictionary of Contemporary English. В роботі детально описане поняття лексико-семантичного поля та його основні властивості, приділено увагу семантичним об'єднанням, що поділяються на: синоніми, гіпоніми та антоніми, наведені основні класифікації емоцій та описані результати проведеного дослідження ЛСП емоцій в сучасній англійській мові.

Ключові слова: лексико-семантичне поле, емоції, суцільна вибірка, семантичні об'єднання, сучасна англійська мова.

На сучасному етапі розвитку лінгвістики цікавим представляється дослідження лексики як системи взаємообумовлених елементів. Системність лексики зумовлюється семантичною співвіднесеністю одиниць, що до неї входять. Так об'єктами дослідження в області лексичної семантики є лексико-семантичні групи, тематичні групи, лексико-семантичні поля. Лексико-семантичне поле (ЛСП), як особлива системоутворююча одиниця, володіє складною і своєрідною структурою, складові елементи якої пов'язані між собою парадигматичними відносинами.

Мета даної роботи – виявити структуру та значення лексико-семантичного поля «emotion» в сучасній англійській мові.

Актуальність обраної теми зумовлено загальним інтересом сучасної лінгвістики до мовних засобів вираження емоцій, що є невід'ємною частиною життя людини.

Матеріалом дослідження слугували слова, що виражають ті чи інші емоції, відібрані методом суцільної вибірки із словника сучасної англійської мови Longman Dictionary of Contemporary English.

В основі організації лексико-семантичного поля лежать впорядковані класи, лексичні парадигми різного типу, які структурують семантичне поле по вертикалі і по горизонталі.

ЛСП безумовно володіє структурованим каркасом, підпорядковуючи складові компоненти - лексико-семантичні групи слів. Л.М. Васильєв вважає, що «терміном лексико-семантична група можна позначити будь-який клас слів (лексем), об'єднаних хоча б однією загальною лексичною парадигматичною семою або хоча б одним загальним семантичним множителем» [2].

Одним з основних властивостей структури лексико-семантичного поля є її цілісність, яка забезпечується відносинами, які передбачають входження менш складних одиниць в більш складні. Лексико-семантичні поля не ізольовані один від одного. Кожне слово мови внаслідок своєї багатозначності входить в певне ЛСП, причому, найчастіше, не в одне, а в декілька.

Лексико-семантичне поле характеризується наступними основними властивостями:

1. Наявністю семантичних відношень (кореляцій) між словами, що його складають;
2. Системним характером цих відношень;
3. Взаємозалежністю та взаїмовизначенням лексичних одиниць;
4. Відносною автономністю поля;

5. Безперервністю позначення змістового простору;
6. Взаємозв'язком семантичних полів у межах всієї лексичної системи.

Зв'язки між значеннями слів в семантичному полі розрізняються за ступенем спільності. Існують кореляції загального охоплення та кореляції специфічні для якоїсь однієї поняттєвої області. Семантичні об'єднання (їх називають лексико-семантичними категоріями) поділяються на: синоніми, гіпоніми, антоніми.

Синонімія. Група синонімічних кореляцій містить у собі відносини, побудовані на повному чи частковому збігу словесних значень (багатозначні слова розглядаються при цьому в якомусь одному узуальному значенні). Слова, що зв'язані синонімічною кореляцією, називаються синонімами. Кореляція повної або точної синонімії зв'язує між собою слова, що не мають семантичних відмінностей. Але точна синонімія явище рідкісне. Якщо значення двох слів співпадають за всіма елементами, крім експресивно-оцінювальних елементів їх прагматичного слою, то пов'язуючі їх відношення називають стилістичною синонімією [3, с.64].

Достатньо близькі за значенням слова, що відрізняються у денотативних та сигніфікативних сферах значення, називаються квазисинонімами. Серед різновидностей квазисинонімів особливо виділяється гіпонімія. [1, с. 217].

Гіпонімія. Гіпонімічні кореляції пов'язують слово, що позначає загальне родові поняття, зі словами, що позначають окремі підрозділи цього поняття. Слово, що позначає більш загальне поняття називається гіперонімом, а слово, що позначає окремих випадок називається гіпонімом. Денотат гіпероніма містить в собі денотат гіпоніма. З іншого боку сигніфікат гіпероніма міститься в сигніфікаті гіпоніма. На основі родових кореляцій можна будувати ендосентричні ряди, в яких кожне наступне слово ряду являє собою гіпонім по відношенню до попереднього слова і гіперонім по відношенню до наступного, наприклад: людина – дитина – хлопець – шибеник [7].

Антонімія. Під поняття антонімія підводиться група кореляцій, що пов'язують слова, які виражають протилежне поняття. Залежно від конкретних умов протилежними за відповідними ознаками можуть бути різноманітні предмети, поняття, явища тощо, позначувані лексичними одиницями, які у словниковому складі мови вступають в антонімічні відношення, формуючи окремий парадигматичний клас антонімів. Так, окрім "класичної" антонімічної пари білий – чорний, протиставляються білий і зелений кольори

– як символи християнства й ісламу; зелений і червоний – як дозвіл і заборона в системі дорожньої безпеки; червоний і білий – як символи гріха і цнотливості в християнській традиції; червоний і синій – як знаки маркування військ на картах [7].

Ядро ЛСП, як його семантичну домінанту, утворює лексична одиниця, що виражає загальне інваріантне значення. Так, в лексико-семантичній системі будь-якої мови можна виділити поле часу, поле почуттів, поле кольорів, поле розумової діяльності тощо [6, с. 99].

В нашому дослідженні ядром лексико-семантичного поля виступає слово «emotion».

Вибір саме даного лексико-семантичного поля, як об'єкта дослідження продиктований, у першу чергу тим, що семантичне поле емоцій посідає значне місце в лексико-семантичній системі будь-якої мови. Емоції – особлива, своєрідна форма пізнання і відображення дійсності, оскільки в них людина виступає одночасно і об'єктом, і суб'єктом пізнання, тобто емоції пов'язані з потребами людини, що лежать в основі мотивів її діяльності. Емоції універсальні, а структура емотивної лексики не тільки не збігається в різних мовах, бо має національну специфіку, але також може відрізнятися в одній і тій самій мові у різні періоди часу.

Психологічна та психолінгвістична науки націлені перш за все на дослідження функцій емоцій в діяльності людини. Незважаючи на чіткість наукових позицій, стан вивчення психології емоцій, на думку самих психологів, залишається вкрай незадовільним. До цих пір не вирішена задача побудови цілісної, багаторівневої психологічної теорії емоцій. Це створює певні труднощі для лінгвістів, що звертаються до проблем мовного забезпечення емоцій. Одна з них – різноманітність класифікацій емоцій. Б.І. Додонов стверджує навіть, що "універсальну класифікацію емоцій створити взагалі неможливо і класифікація, яка добре служила для вирішення одного кола завдань, неминуче повинна бути замінена іншою при вирішенні іншого кола завдань. Сам перелік основних емоцій не встановлено остаточно ні в психології, ані в фізіології (психологи налічують понад 500 різних емоцій) [4].

Досить складними виявляються і процеси позначення емоцій. В розмовній практиці ми часто користуємося одним і тим словом для позначення різних переживань, так що їх дійсний характер стає зрозумілим тільки з контексту.

Лексико-семантичне поле слова «emotion» в англійській мові охоплює все різноманіття емоцій, що виражене лінгвістичними механізмами в англійській мові. Кожна емоція, яку відчуває людина, чи то страх, чи то здивування – знайде свою назву в англійській мові. Всі назви таких людських почуттів різноманітні по значенню, інтенсивності, але всі вони пов'язані між собою. Вони утворюють семантичні ланцюжки або мікрополя, як наприклад: alarm – angst – fear – dread – consternation, і утворюють семантичне поле (макрополе) слова emotion. Всі слова, що виражають емоції людини – пов'язані з одним і тим самим фрагментом дійсності, а саме зі світом людських почуттів та емоційних станів, що виражаються через наявність в кожній з досліджених одиниць архісеми «емоція». Архісема – сема, спільна для певного лексико-

семантичного поля чи тематичної групи (час, погода, переміщення, почуття тощо).

Цей фрагмент дійсності дуже складний, але й водночас дуже цікавий для дослідження, адже кожному хвилину свого життя людина відчуває ту чи іншу емоцію, яку іноді складно, але все таки можливо передати лінгвістичними механізмами. Suffering – enjoyment, sympathy – spleen, affection – loathing – всі ці слова пов'язані між собою, і оскільки вони виражають протилежне значення, то вони пов'язані антонімією.

Існує велика кількість цікавих та вражаючих класифікацій емоцій, так, наприклад, М. Арнольд виділяє наступні 12 фундаментальних емоцій:

1. Love
2. Valour
3. Hope
4. Desire
5. Joy
6. Dejection
7. Hate
8. Fear
9. Aversion
10. Despair
11. Sadness
12. Anger

Відповідно, відштовхуючись від цих фундаментальних емоцій, будуються послідовні ланцюжки більш специфічних емоцій і таким чином будується загальне лексико-семантичне поле слова «emotion».

Частотність, повторюваність емотивної смислів у семантичній структурі слова є критерієм вибору імені множин, що містять ці емотивні смисли. Відомий психолог І.Зард включає в мотиваційну систему людини 10 фундаментальних емоцій: зацікавленість, радість, здивування, горе, гнів, відраза, презирство, страх, сором, провина. Початкові емотивні значення збігаються з номінаціями базових емоцій і з самими частотними словами з безлічі емотивної лексики. [5]

Класифікація емоцій на позитивні і негативні представляється досить складною, адже контекстуальна зумовленість відіграє важливу роль у відображенні емотивного стану, отже найточніше виявити позитивну або негативну конотацію слова можна відштовхуючись від контексту, але в центрі даного дослідження окремі слова, що виражають емоційний стан людини, негативний або позитивний.

Дослідження лексико-семантичного поля слова «emotion» в англійській мові проводилося на базі словника Longman Dictionary of Contemporary English [8]. Було обрано 204 одиниці, що містять семи емотивності.

Кількість емоцій з позитивною конотацією – 83 слова. Кількість емоцій з негативною конотацією становить 121 слово. У процентному співвідношенні відсоток негативних емоцій складає 59%, позитивних становить 41%.

Після проведення першої класифікації емоцій, перше, що кидається у очі це значна різниця між кількістю слів, що несуть позитивне семантичне забарвлення, та негативне. Але чому ж така велика різниця? Звичайно, як і багато інших лінгвістичних процесів, процес багаточисельності мови лексикою, що позначає емоційні стани людини дуже складний і зумовлений історично. Ця різниця свідчить про те, що позитивний стан людини виражається на мовному рівні значно

простіше і потребує менше лексики для зображення. Тобто негативні почуття значно складніше виразити, аніж позитивні. Наприклад слово гнів в англійській мові виражений наступними словами: anger, ire, wrath, exasperation, heat, outrage, spleen. А антонім слова гнів - радість виражений значно меншою кількістю слів: joy, gladness, chuckle, mirth.

Або, наприклад, сема 'огида' відбивається у наступному синонімічному ряді: antipathy, abomination, abhorrence, aversion, detestation, distaste, , disgust, disrelish, repugnance, loathing, execration, odium, reluctance, repulsion, revulsion, scunner. Антонім до семи 'огида', наприклад, сема 'потяг', то його еквіваленти відбиті у меншій кількості лексичних одиниць в англійській мові: inclination, attraction, appetite, affinity, craving.

В нашій виборці антоніми розподіляються на:

1. Антоніми утворенні за допомогою префікса:

1.1. dis-: disbelief (недовіра), disfavour (неприязнь), disquiet (занепокоєння);

1.2. ir-: irritation (дратування);

2. Антоніми утворенні за допомогою суфіксів:

2.1. -less- : hopelessness;

3. Слова-антоніми:

Anger (гнів) – gladness (радість)

Після проведеного дослідження стало зрозумілим, що в групі слів, що виражають негативні емоції в англійській мові, префікс dis- - найбільш розповсюджений. Це зумовлено історично. Префікс dis- французького походження, оскільки французька мова мала невимовний вплив на англійську мову, то така велика наявність слів із префіксом французького походження не випадкова.

Якщо враховувати лексичну маніфестацію емотивних смислів, то можна відзначити, що вершину ієрархії посідають семантичні протиставлення "любов - неприязнь", "радість - горе". Ця семантична опозиція має глобальний характер, тому що входить в набір основних семантичних протиставлень, що мають для народів світу універсальний характер. Ймовірно і деякі інші емотивні значення (сум, доброта, злість, страх, сором і т.д.) можна віднести до розряду універсальних, з огляду на їх широку представленість в англійській мові.

ЛІТЕРАТУРА

1. Апресян Ю. Д. Лексическая семантика. Синонимические средства языка. – М.: Наука, 1974. – 366 с.
2. Васильев Л. М. Теория семантических полей / Л. М. Васильев // Вопросы языкознания. – 1971. – № 5. – С. 105 – 113
3. Гак В.Г. Об исчислении лексико-семантических синонимов // Язык: система и функционирование, – М.: Наука, 1988 – 365 с.
4. Додонов Б. И. Эмоция как ценность – М.: Политиздат, 1978. – 272 с
5. Изард И. Эмоции человека. – М.: Политиздат, 1980. – 366 с.
6. Кобозева И. М. Лигвистическая семантика. – М.: Эдиториал УРСС, 2000. – 350с.
7. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2010. – 844с.
8. Longman Dictionary of Contemporary English. – Pearson Education, 2009. – 2082 p.
9. Lyons J. Language, Meaning and Context. - Bangay, 1981. – P. 75-97.

REFERENCES

1. Apresyan YU.D. Lexical semantics. Synonymous means of language. Moscow.: Nauka, 1974. – 366 p.
2. Vasiliev L.M. The theory of semantic fields / L.M. Vasiliev // Language aspects. – 1971. – № 5. – p. 105 – 113
3. Gak V.G. Concerning estimation of lexico-semantic synonyms / / Language: system and functioning, – Moscow: Nauka, 1988 - 365 p.
4. Dodonov B.I. Emotion as a value – Moscow: Politizdat, 1978. - 272 p.
5. Izard E. Human emotions – Moscow: Politizdat, 1980. - 366 p.
6. Kobozeva I.M. Linguistic semantics – Moscow: Editorial URSS, 2000. – 350 p.
7. Selivanova O.O. Linguistic encyclopedia – Poltava: Dovkillia-K, 2010. – 844 p.

Лексико-семантическое поле слова «emotion» в современном английском языке

Е. Е. Бялик

Аннотация. Статья посвящена анализу лексико-семантического поля слова «emotion» в современном английском языке. Материалом исследования послужили слова, выражающие эмоции, отобранные методом сплошной выборки из словаря современного английского языка – Longman Dictionary of Contemporary English. В работе детально описано понятие лексико-семантического поля и его основные свойства, уделено внимание семантическим объединениям, которые поделены на синонимы, гипонимы и антонимы, приведены основные классификации эмоций и описаны результаты проведенного исследования ЛСП эмоций в современном английском языке.

Ключевые слова: лексико-семантическое поле, эмоции, сплошная выборка, семантические объединения, современный английский язык.

The Lexical-semantic field of the word «emotion» in contemporary English

О. У. Bialyk

Abstract. The article is dedicated to the analysis of the lexical-semantic field of the word «emotion» in modern English. The material of our investigation consists of the words, expressing human emotions, selected by continuous sampling method from the dictionary of modern English – Longman Dictionary of Contemporary English. The work describes in details the concept of the lexical-semantic field and its basic properties, pays attention to semantic unions, that are divided into synonyms, hyponyms and antonyms, provides basic classifications of emotions and describes the results of conducted research of the lexical-semantic field of the word «emotion» in contemporary English.

Keywords: lexical-semantic field, emotions, continuous sampling, semantic unions, contemporary English.